Damnjen Bern

Gavrić Ivica

GENERAL

Provincijal Marinko Lustro

PRAVILO

SV. AUGUSTINA, BISKUPA

Preveo i bilješkama popratio
o. Augustin Pavlović, O.P.

Zagreb, 1981.

Prijevod je napravljen prema rukopisnom tekstu Pravila što se čuva u Generalnom arhivu Reda propovjednika u Rimu, a štampan je u Liber constitutionum et ordinationum O.P., Romae 1969. Taj je latinski rukopisni tekst "popravio" bl. Humbert de Romanis, peti general našega Reda, kojemu je to povjerila Vrhovna skupština održana u Budimpešti god. 1254. Taj se "prototip" čuvao u našem samostanu sv. Jakova u Parizu sve do godine 1842, kad ga je general Reda Ancarani otkupio, te se sada nalazi u Generalnom arhivu Reda, tj. u samostanu sv. Sabine u Rimu. (Usp. Analecta S.O.P. 1896, str. 615-616; takodjer MANDONNET- VICAIRE, Saint Dominique, II, Paris 1937, str. 112.

U prototipu nema razdiobe na poglavlja niti njegovih naslova. Razdioba na poglavlja potječe iz XVI st., kad se Pravilo već štampalo; slično i naslovi. Naslovi u našem hrvatskom tekstu prijevodi su naslova, ne uvijek uspjelih, što se nalaze u izdanju Pravila u PL 32, 1377-1384.

Poznato je zašto je osnivačka skupština Reda u Toulousi god. 1216. prihvatila Pravilo sv. Augustina. Naime, budući da je IV lateranski sabor (1215) u kan. 13. zabranio osnivanje redovničkih zajednica s novim pravilima, papa Inocent III savjetovao je sv. Dominiku da skupa s braćom izabere jedno već odobreno pravilo (regulu), te braća izabraše Pravilo sv. Augustina, "odličnog propovjednika" (kako oko god. 1233. piše drugi general Reda bl. Jordan u Libellus-u, br. 42); sv. Augustin je - piše peti general Reda bl. Humbert de Romanis oko god. 1270. (B. Humberti de Romanis Opera de vita regulari, izd. Berthier, vol. I, Romae 1888, str. 45) - sastavio Pravilo imajući pred očima "kao uzor život apostola". To Pravilo se - nastavlja bl. Humbert (nav. dj., str. 45-47) - ističe duhovnim poticajima na ljubav prema Bogu i bližnjemu, na jedinstvo srdaca i slogu, molitvu i

pokoru , čistoću i posluh, a ujedno se čuva svake pretjeranosti; to sve odlično odgovara apostolskom, propovjedničkom redu. Još nešto: to Pravilo ostavlja dosta prostora da se mogu izraditi nove odredbe o studiju, siromaštvu i propovijedanju (nav. dj., str. 51). Konačno, nemojmo zaboraviti ni to da je sv. Dominik živio po tom Pravilu već od god. 1196, kad je postao samostanski kanonik kaptola u Osmi, koji je, u zanosu sveopće reforme klera, bio usvojio Augustinovo Pravilo već god. 1130. (Opširnije o tom vidi M.H. VICAIRE, Histoire de Saint Dominique, II, Paris 1957, str. 30-38; takodjer I, str. 93--105.)

- Tako je naš Red usvojio Pravilo sv. Augustina. Prije nas to učiniše mnogobrojne zajednice samostanskih kanonika, posebno premonstrati, a poslije nas serviti, mercedari, sedam viteških redova, trinitarci, augustinijanci, pavlini, aleksijevci, milosrdna braća; od redovnica ženski ogranci spomenutih redova (premostratke, dominikanke, servitke, augustinijanke...), neke bolničarke družbe, brigitinke, uršulinke, sestre Reda pohoda Marijina, neke družbe sestara za odgoj mladeži i dr.

U našim krajevima Pravilo sv. Augustina imaju - osim dominikanaca i naših sestara dominikanki - pavlini (Kamensko) i asumpcionisti (Beograd), uršulinke i (donedavno) sestre Pohoda Marijina (Zagreb), sestre Naše Gospe u Hrvatskoj, siromašne bačke sestre Naše Gospe (Subotica), siromašne sestre de Notre Dame u Sloveniji i Banatu te sestre "Kćeri Božje ljubavi".

P o č i n j e

PRAVILO SV. AUGUSTINA

BISKUPA

Glava I

Ljubav prema Bogu i bližnjemu, jedinstvo srdaca i zajedništvo dobara

Prije svega, predraga braćo, ljubite Boga a zatim bližnjega,(1) jer te su zapovijedi prvenstveno nama date.(2)

---

(1)
To je jeka evandjeoske zapovijedi o ljubavi, Mk 12, 28-34.

(2)
Ova je prva rečenica uzeta iz dosta kratkog pravila koje je sv. Augustin napisao za prvu svoju zajednicu u Tagasti, kojoj je on, kao laik, bio na čelu kroz tri godine (388-391). O toj zajednici priča Augustinov učenik i prijatelj Posidije (S. Aurelii Augustini Vita, c. 3; PL 32,36), a i sam je Augustin kratko spominje u jednom govoru hiponskom vjernom narodu (Sermo 355, c.1, n.2; PL 39, 1569). To prvo pravilo moderni povjesničari zovu Ordo monasterii (OM. Samostanski pravilnik) ili Disciplina monasterii (Samostanska stega). Taj tekst je štampan npr. u MANDONNET-VICAIRE, nav. dj.,str. 128-130. U svima poznatom nizu djela latinskih otaca Patrologia latina tekst Samostanskog pravilnika (OM) štampan je dva puta, ali pod krivim imenima: u PL 32, 1449-1452 pod imenom Regula secunda (Drugo pravilo), a u PL 66,995-998 - uz neke male preinake - pod imenom Alia regula incerti auctoris (Drugo pravilo nepoznatog pisca). (O cijelom pitanju v. MANDONNET-VICAIRE, nav. dj.,str. 121-141. Neki učenjaci smatraju da je OM nastao kasnije, u V.

ili VI. stoljeću.

Kad je sv. Augustin god. 391. postao prezbiter, osnovao je samostansku zajednicu u biskupskom gradu Hiponu; o tom on priča u jednom svom govoru narodu (Sermo 355, c. 1-2; c. 1-2; PL 39,1569-1570), a još opširnije Posidije (nav. dj., cc. 5 i 11; PL 32, 37.42). Tu je - veli Posidije - nastavio živjeti "na način i po pravilu ustanovljenom od svetih apostola", skupa sa svojim drugovima; mnogi su od njih kasnije bili izabrani za biskupe sjevernoafričkih crkava. Augustin je već kao laik u Tagasti, a još više kao prezbiter u Hiponu - poslije i biskup - revno propovijedao, pisao i borio se protiv krivovjeraca i pogana.

U takvom ozračju i za tu zajednicu Augustin je napisao "dopunu i duhovno tumačenje (komentar)" (Mandonnet) Samostanskom pravilniku (OM). Taj komentar počinje riječima "Ovo, dakle, naredjujem..." (Haec igitur sunt...) a svršava riječima: "...da mu se dug otpusti i da se ne uvede u napast" (...et in tentationem non inducatur). To je uglavnom ono što obično zovemo "Pravilo sv. Augustina". U PL 32,1377-1384 nalazi se štampano pod imenom Regula ad servos Dei (Pravilo za sluge Bošje). (Na odnos izmedju ovog Pravila i Pravila za redovnice osvrnut ćemo se na kraju, u bilj. 37.)

Samostanski pravilnik (OM) mora da je s "Pravilom za sluge Bošje" već od početka činio jednu cjelinu, kako to stvarno i imaju svi rukopisi do XII st.; oni tu cjelinu nazivaju jednim imenom: "Pravilo bl. Augustina, biskupa"(exlicit regula beati Augustini episcopi). Ali, kad je zbog izvjesnih razloga (v. bilj. 8) papa Gelazije II god. 1118, dispensirao (oslobodio) od glavnih propisa Samostanskog pravilnika (OM), počeo se ovaj ispuštati, dakako, osim prve rečenice, koja je ostala do danas.

Od tog vremena u rukopisima nalazimo samo prvu rečenicu Samostanskog pravilnika (OM) a odmah iza toga ono što smo nazvali "dopuna i tumačenje (komentar)"

Ovo, dakle, naredjujem(3) vama koji živite u samostanu.

Prvi cilj radi kojega ste se okupili u zajednicu jest da složno živite u kući i da kod vas bude jedna duša i jedno srce u Bogu.(4)

---

ta nova, skraćena cjelina zvala se i dalje: "Pravilo sv. Augustina, biskupa", a tako je to i danas. - Tako cijelu stvar tumače Mandonnet-Vicaire (nav. dj., str. 121-126; 135-139; 149-162), W. Hümpfner (v. Lexicon für Theologie und Kirche, Herder, I sv. 1957, st. 1105) i dr., mada su neki učenjaci drugog mišljenja.

(3)

Sv. Augustin naredjuje svojoj zajednici snagom autoriteta što mu ga je kao prezbiteru povjerio njegov biskup Valerije. Kad je bl. Humbert de Romanis pisao svoje Izlaganje o Pravilu sv. Augustina (nav. dj., str. 43-633), razmišljao je o snazi te riječi "naredjujem" te je došao do zaključka da sv. Augustin time, doduše, nije htio strogo zapovijediti baš sve ono što je u Pravilu, ali da je ipak tom riječju htio pokazati koliko mu je stalo da se to obdržava (nav. dj., str. 64).

Usporedjujući naše Konstitucije od god. 1932 (br. 27 i 32) s Knjigom konstitucija i naredbi od 1968 (br. 274 II), čini se da je sada zakonska snaga Pravila sv. Augustina donekle umanjena, jer je u novim Konstitucijama samo napisano da je Red "vodjen evandjeoskim duhom i oslonjen na Pravilo sv. Augustina". Mora se ipak istaći da - uza svu zastarjelost nekih propisa - ono zadržava svoje visoko duhovno značenje zbog evandjeoskog duha kojim je prožeto.

(4)

Dj, 4,32 i 2,46.

Ništa ne nazivajte svojim,(5) nego neka vam sve bude zajedničko. Vaš predstojnik neka vam daje hranu i odjeću, ne svakome podjednako, jer niste svi jednako zdravi i otporni, nego radije kako je komu potrebno. Tako naime čitate u Djelima apostolskim:(6) "Sve im bijaše zajedničko... A dijelilo se svakome koliko je trebao".

Oni pak koji su u svijetu imali nešto svoje neka rado pristanu da to postane zajedničko kad udju u samostan. A koji nisu imali, neka ne traže u samostanu što ni vani nisu mogli imati. Neka im se, ipak, dadne što im je potrebno ako su bolježljivi, makar su u svijetu bili tako siromašni da nisu mogli smoći ni najpotrebnije. Medjutim, neka ne smatraju sebe sretnima zato što su našli hranu i odjeću, koje vani nisu mogli naći.

Glava II

P o n i z n o s t

Neka se ne ponose što sada druguju s onima kojima vani nisu smjeli pristupiti, nego neka gore dignu svoje srce i ne traže zemaljske ispraznosti: da ne bi samostani postali korisni bogatima, a ne siromašnima, ako bi bogati tu postali ponizni, a siromašni naduti.

---

(5) *Dj. 4,32.*

(6) *Dj. 4,32 i 2, 44-45. U Samostanskom pravilniku (OM) sv. Augustin, poslije zapovijedi da nitko ništa sebi ne prisvaja, dodaje: "Želimo naime živjeti apostolskim životom" (apostolicam enim vitam optamus vivere), što je prvenstveno značilo da žele provoditi u djelo zajednički život koje uključuje individualno siromaštvo (usp. MANDONNET-VICAIRE, nav. dj., str. 134 i 167-202).*

A oni opet koji su u svijetu bili ugledni neka ne omalovažavaju svoju braću koja su u to sveto društvo došla iz siromašnog stanja. Neka se radije nastoje ponositi zajedništvom siromašne braće nego ugledom bogatih roditelja. A neka se ne diče ako su od svoga imanja nešto pridonijeli zajednici; neka se zbog svoga bogatstva što ga s drugima dijele u samostanu ne ohole više nego bi se oholili da ga uživaju u svijetu. Doista, svaka druga opačina očituje se zlim djelima, ali oholost vreba i na dobra da ih upropasti. A što vrijedi razdijeliti svoje imanje, dati ga siromasima i postati siromahom ako bijedna duša postaje oholijom dok bogatstvo prezire nego dok ga je posjedovala? Živite, dakle, svi jednodušno i složno, i jedan u drugome častite Boga, čiji ste hramovi postali.

Glava III

Privatna i liturgijska molitva

Posvetite se molitvama, u odredjene časove i vremena.(7) U kapeli (bogomolji) neka nitko ne radi išta

---

(7) *U Samostanskom pravilniku (OM) sv. Augustin bijaše točno odredio te časove. To su: Jutarnja (s psalmima 62, 65, 83), Treći čas (s responsorijalnim psalmom, dvjema antifonama, čitanjem i "dopunom", tj. završnom molitvom), Šesti čas (isto kao i Treći čas), Deveti čas (slično kao i Treći čas), Večernja ili "Lucernarium" (s jednim responsorijalnim psalmom, četirma antifonama, ponovno s responsorijalnim psalmom i "dopunom"), u prikladno vrijeme poslije Večernje čitanja (lekcije), iza kojih se mole "obični psalmi prije spavanja". Osim toga je Augustin predvidio i "noćne molitve" (nocturnae orationes), koje su bile duže ili kraće, već prema vremenima, tj. godišnjim dobama: u zimskim mjesecima 12 antifona, 6 psalama i*

drugo osim ono za što je odredjena, odakle je dobila ime. Tako oni koji bi u njoj htjeli raditi i nešto drugo, neće smetati onima koji možda žele moliti i izvan odredjenih časova, dakako u slučaju da imaju slobodna vremena.

Kad se molite Bogu psalmima i himnima, neka vam bude u srcu ono što izričete ustima. A pjevajte samo ono što treba pjevati; što nije napisano da se pjeva, neka se ne pjeva.

Glava IV

Post i blagovanje

Svoje tijelo krotite postovima i uzdržljivošću u jelu i piću, ukoliko dopušta zdravlje. Ako netko ne može postiti, neka ipak ne uzimlje ništa izvan ručka, osim ako je bolestan.(8)

---

3 čitanja; u proljetnim i jesenskim mjesecima 10 antifona, 5 psalama i 3 čitanja; u ljetnim mjesecima 8 antifona, 4 psalma i 2 čitanja.

(8) *U Samostanskom pravilniku (OM) bio je predvidjen samo ručak (objed), i to poslije Devetog časa (tj. u 3 sata popodne). A radilo se od jutra do Šestog časa (tj. do podne), izuzevši, naravno, vrijeme Trećeg časa (oko 9 sati prije podne), pa od ručka (objeda) do večeri. Razdoblje od 12 do 15 sati bilo je predvidjeno za privatno čitanje.*

- Kad su reformirane zajednice samostanskih kanonika koncem XI i početkom XII st. primijetile da se neke temeljne točke Samostanskog pravilnika (OM) u srednjoevropskim uvjetima ne mogu opsluživati, zamolile su papu Gelazija II da ih od njih oslobodi; to je on i učinio god. 1118. Riječ je bila o trima točkama: trajni post, trajni rad i način moljenja časoslova. Papa je odgovorio neka se umjesto tako propisanog pos-

Otkad sjednete za stol pa dok se ne dignete, bez buke i prepiranja slušajte što vam se čita (9) - da ne bi samo usta uzimala hranu nego da bi i uši željno slušale riječ Božju.

Glava V

Blagost prema bolesnicima

Ako se prema onima koji su neotporni zbog prijašnjeg načina života u pogledu hrane drukčije postupa, ne smije to drugima koje je način života učinio otpornijima i zdravijima - biti žao, ili im se činiti nepravednim. Doista, neka ih ne smatraju sretnijima jer primaju što oni ne dobivaju; nek se radije vesele da mogu podnijeti što drugi ne mogu. Ako se, dakle, onima koji su došli u samostan iz udobnijeg načina života dava nešto hrane, odjeće i posteljine što se ne dava otpornijima, dosljedno sretnijima, neka promisle ovi kojima se ne dava, koliko su se bogati u tom pogledu snizili došavši iz svjetovnog načina života u samostan, premda nisu uspjeli dostići nezahtjevnost (skromnost) ovih koji su tjelesno jači.

---

ta i rada ravnaju prema običajima redovnika sv. Benedikta, a glede časoslova: neka se ravnaju "po općem običaju Katoličke crkve". To je bio razlog da se skoro čitav Samostanski pravilnik (OM) - osim prve rečenice - rukopisima počeo ispuštati (vidi bilj. 3). Kad je naš Red god. 1216. usvojio Pravilo sv. Augustina, nije više u njemu bilo dovoljno konkretnih propisa za sredjeni samostanski život. Takove konkretne propise (opsluživanja) naša prva braća preuzela su od premonstrata, dakako uz značajne preinake radi boljeg postizavanja cilja Reda.

(9) *Ponavlja i obrazlaže što je već rekao u Samostanskom pravilniku (OM): "Dok sjede za stolom, neka šute i slušaju čitanje".*

Zato ne smiju svi tražiti što se nekima - ne iz počasti, već iz potrebe-obilatije dava: inače će doći do izopačenosti da se u samostanu - gdje se bogati, koliko mogu, trude naporno raditi - siromašni prepuštaju udobnosti.

Medjutim, kao što bolesnicima treba davati manje hrane da im ne naškodi, tako ih poslije bolesti treba tako njegovati da se što brže oporave, pa makar došli iz najvećeg siromaštva u svijetu; može se reći da im je nedavna bolest donijela što je bogatima donio prijašnji način života.

No, kad opet dobiju prvotnu snagu, neka se povrate sretnijem načinu života, koji to više dolikuje Božjim slugama što je manje zahtjevan; oporavili su se obilnijom ishranom, ali neka ne dozvole da ih želja za njom nakon oporavka zarobi. Neka smatraju sretnijima one koji su jači u podnošenju oskudice. Bolje je naime, malo trebati nego puno imati.

Glava VI

Odijevanje i vanjsko ponašanje

Vaše odijelo neka se ne ističe; nemojte čeznuti da se svidite odjećom, nego vladanjem. Kad izlazite, idite zajedno; kad dodjete kamo idete, ostanite zajedno.(10)

(10) *I to je Augustin već bio rekao u Samostanskom pravilniku (OM): "Ako treba radi potrebe samostana nekoga nekamo poslati, neka idu dvojica". Kad se koncem XI stoljeća opet probudio zanos za "apostolski život" (vita apostolica), Crkvi su pred očima lebdjela ne samo ona dva slavna stavka iz Djela apostolskih (2,42-45 i 4,32-35) nego i neka mjesta iz Evandjelja, npr. Mk 6,8-10 (ili Mt 10,9-11; Lk 9,3-4); a baš kod Mk 6,7 piše da je Isus stao na put dva po dva. Stoga se i to pravilo smatralo kao dio "apostolskog života" (usp. MANDONNET-VICAIRE, nav. dj., str. 172 i sl.).*

U hodu, stajanju, vladanju i drugim vašim kretnjama neka ne bude ništa što bi nekoga sablaznilo, nego neka sve odgovara vašem posvećenju.

Ako vaš pogled i padne na koju ženu, neka se ni na jednoj ne zaustavi. Doista, nije vam zabranjeno vidjeti žene kad ste van samostana, ali je grešno poželjeti ih,(11) ili čeznuti da im se svidite.
Požuda se, naime, raspaljuje ne samo nutarnjom željom nego takodjer osjećajem i pogledom; a i požuda sa svoje strane k njima teži. Nemojte kazati da su vam duše čiste ako imate nečedan pogled, jer je nečedan pogled znak nečista srca. Kada dvoje uzajamnim pogledom, pa i bez riječi, očituju nečiste žudnje svoga srca te se nasladjuju u putenom žaru, pa i bez bludnog oskvrnuća tjelesa, gubi se ćudoredna čistoća. A onaj koji upire pogled na ženu, ili voli da ga ona gleda, neka ne misli da ga drugi ne vide dok to čini. Vide ga, doista, oni na koje i ne pomišlja.

Ali, recimo da to ostane tajna i da nitko od ljudi to ne opazi - što je s onim Motriocem odozgo, pred kojim se ništa skriti ne može?! Zar će smatrati da ga On ne vidi jer je njegova strpljivost tako velika kao i mudrost? Stoga treba da se Bogu posvećeni čovjek prije svega boji njega uvrijediti, da ne bi pokušavao grešno se svidjeti nekoj ženi. Treba držati na umu da On sve vidi, kako ne bi pokušao grešno se svidjeti nekoj ženi. Sv. pismo nam i u toj stvari preporučuje strah Božji; pisano je: "Odvratan je Gospodinu čovjek koji (pohotno) upire pogled".(12)

(11) *Mt 5,28.*

(12) *Ovaj navod se nalazi u grčkom prijevodu Biblije nazvanom Septuaginta (iz III-II st. pr. Kr.), i to u Mudrim izrekama 27,20. Sv. Augustin ga očito nije uzeo iz opće prihvaćenog latinskog prijevoda Vulgata, nego iz starijeg latinskog prijevoda Vetus Latina. U Vulgati navedeno mjesto glasi ovako: "Carstvo Smrti i Propasti ne mogu se zasititi, a tako ni oči čovječje".*

Kad ste, dakle, zajedno u crkvi ili drugdje gdje su žene, izmjenično čuvajte svoju čednost. Doista, Bog koji prebiva u vama, i na taj način će vas čuvati pomoću vas.

Glava VII

Bratsko upozorenje

Ako biste ovu nečednost zamijetili na nekomu od vas, odmah ga upozorite, da zle klice ne narastu, nego se uklone. Ali ako biste ga i nakon upozorenja, pa makar i drugog dana, vidjeli da čini isto, neka prijavi tko ga opazi; on je, naime, kao ranjenik kojega treba liječiti. No, prije treba to pokazati jednomu ili dvojici, da mu može biti dokazano svjedočanstvom dvojice ili trojice(13) i da onda bude kažnjen s prikladnom strogošću.

Nemojte se smatrati zlobnima kad nešto takvo otkrijete; niste dobrohotniji ako puštate da vam braća zbog šutnje propadaju, a možete ih obaviješću popraviti. Doista, ako brat tvoj ima na tijelu ranu koju bi htio sakriti jer se boji rezanja, zar to ne bi bilo okrutno od tebe kad bi šutio, a milosrdno ako očituješ? Koliko si više dužan očitovati duševnu ranu, koja je opasnija, da mu se ne raširi u srcu!

Ali, prije negoli se to pokaže drugima da mogu svjedočiti ako bi on zanijekao, treba svakako iznijeti predstojniku; to sve ipak važi samo za slučaj ako se unatoč upozorenju, ne bi trudio popraviti. Treba ga, naime, u četiri oka opomenuti, da po mogućnosti drugi ništa ne doznaju. Ako bi pak zanijekao, treba mu dovesti druge, pa i pred svima, da ga optuže ne samo jedan

(13) *Pnz 19,15; Iv 8,17.*

svjedok nego da mu krivnju dokažu dvojica i trojica.(14) A kad mu je dokazano, dužan je podnijeti popravnu kaznu prema presudi predstojnika, ili i prezbitera,(15) pod čiju upravu spada. Ako bi možda odbio primiti kaznu, isključite ga iz svoje zajednice makar sam i ne otišao.(16) Doista, to nije okrutno, nego milosrdno, kako ne bi kužnom zarazom upropastio mnoge druge.

(14) *Cijeli postupak bratske opomene sličan je onomu što čitamo u Mt 18, 15-17.*

(15) *"Prezbiter" je sam Augustin. On, naime, ovaj tekst - za razliku od teksta Samostanskog pravilnika (OM) - piše za zajednicu u Hiponu poslije nego je postao prezbiter (svećenik). Stoga i razlikuje "prezbitera" od "predstojnika", koji nije svećenik. I u Samostanskom pravilniku (OM) spominje se "predstojnik", ali ne i "prezbiter"; umjesto "prezbitera" tu imamo "oca". Augustin je, naime, tada kad je to pisao, bio još laik (vidi bilj. 3). (Usp. MANDONNET-VICAIRE, nav. dj., str. 108-110 i 126-130.)*

(16) *Mt 18,17; 1 Kor 5,11.*
U "Samostanskom pravilniku" (OM) Augustin bijaše napisao: "Ako netko ne bi svom snagom, uz pomoć Božjega milosrdja, nastojao ovo vršiti, nego bi to tvrdoglavo prezirao, neka se jedanput ili dvaput opomene, pa ako se ne popravi, nek zna da je dužan podvrći se disciplinskim mjerama. A ako se to pristoji s obzirom na dob, neka dobije batina." - Ovdje pak Augustin govori čak o isključenju iz zajednice. On se u tom pokazao odlučnim sve do kraja života. Kad se oko god. 423. u njegovoj zajednici dogodio nemio slučaj da je prezbiter Januarije prevario zajednicu govoreći da novac što ga je držao pripada njegovoj maloljetnoj kćeri - a bio je njegov i o njemu je pred smrt učinio oporuku -, Augustin je pred narodom održao dva govora o životu svojih klerika (tada su u njegovoj zajednici, kako se čini, bili samo klerici, tj. poddjakoni, djakoni i prezbiteri). U njima on odrešito izjavljuje da ne može ostati u zajedni-

To što rekoh u vezi s nečednim pogledima, treba pažljivo i vjerno obdržavati takodjer kad se primijete; sprečavaju, prijavljuju, dokazuju i sude drugi grijesi: uvijek s ljubavlju prema ljudima, a s mržnjom na grijehe. A ako bi tko u zlu dotle došao da bi od nekoga(17) tajno primio pismo ili bilo koji dar, neka mu se oprosti ako to sam od sebe prizna; i molite za njega. No, ako je uhvaćen na djelu te mu je to dokazano, neka se po presudi prezbitera ili predstojnika oštrije kazni.

Glava VIII

Pogreška onih koji sebi nešto prisvajaju

Svoju odjeću držite na jednom mjestu, pod jednim ili dvama čuvarima, ili koliko je već potrebno da se ispraši, kako je ne bi oštetili moljci: kako se hranite iz jedne kuhinje, tako se odijevajte i iz jednog spremišta za robu. Ako je moguće, neka ne bude vaša briga što će vam se dati za odijevanje, prema godišnjim dobama; da li će svatko dobiti što bijaše odložio ili nešto drugo što je drugi nosio:(18) samo da

---

ci tko hoće imati nešto svoje, čak da će ga on "izbrisati iz popisa klerika" (Sermo 355, c. 4; n. 6; PL 39,1573; - Sermo 356, n. 14; PL 39,1580).

(17) *U nekim rukopisima stoji: "od neke", tj. od neke žene. To bi ukazivalo da se misli na opasnost za krepost čistoće. Ali posljednji stavak u VIII. gl. pokazuje da se misli i na opasnost za potpuno zajedništvo dobara. Stoga, bl. Humbert, tumačeći ovo mjesto (nav. dj., str. 353), ne ograničuje se samo na to da istakne kako je pogibeljno primati darove od žena.*

(18) *To je Augustin i primjerom pokazivao. Evo što je kao 69 -godišnji biskup rekao svome narodu: "I ja uzimljem iz zajedničkog... Skupocjena odjeća možda dolikuje biskupu, ali ne Augustinu, čovjeku siromašnom i rodjenom od siromašnih roditelja. Doista, ljudi bi ka-*

se ne uskrati što je nekome potrebno.

Ako bi pak medju vama nastale prepirke i mrmljanja(19) te bi se netko tužio da je primio goru odjeću nego ju je prije nosio i da nije pravo što je dobio goru odjeću nego drugi brat - upoznajte po tome koliko vam nedostaje onog nutarnjeg svetog raspoloženja duše(2o) kad se svadjate zbog tjelesne odjeće. Ipak, ako se već podnosi vaša slabost da primate što ste dali na pranje, barem držite to na jednom mjestu, pod zajedničkim čuvarima; neka nitko ništa ne radi za sebe, nego svi vaši poslovi neka budu usmjereni zajedničkom dobru, s većim zalaganjem i radošću nego kad bi svatko radio za sebe. Ljubav, naime, o kojoj je napisano da ne traži svoje(21), znači da zajedničkom dobru daje prednost pred vlastitim, a ne vlastitom pred zajedničkim. Stoga znajte: što se više brinete za zajedničko nego za svoje vlastito, to ste više napredovali. Tako će nad svim vremenitim potrebama blistati ljubav što vječno traje.(22)

---

zali da sam dobio skupocjenu odjeću koju ne bih mogao imati u roditeljskoj kući ili u svom svjetskom zanimanju. Ne dolikuje: takvu odjeću treba da imam koju mogu dati svome bratu ako je nema; takvu ću haljinu primiti (od darivaoca) kakvu može dolično nositi prezbiter, djakon ili poddjakon. (Augustin govori o članovima svoje zajednice!) Primam naime za zajednicu. Ako netko dariva bolje haljine, prodat ću - a to obično i činim - tako da će novac dobiven za odjeću postati zajednički kad već to ne može biti haljina". (Sermo 356, n. 13; PL 39, 1579-1580)

(19) *I u Samostanskom pravilniku (OM) bijaše napisao: "Neka nitko ništa ne čini s mrmljanjem, da ne propadne kao gundjala". Očito misli na 1 Kor, 1o,1o i Br. 14.*

(20) *Ovdje Augustin koristi dvoznačnost riječi "habitus", koja znači: 1. spoljašnost, npr. odjeću; 2. kakvoću ili stanje (raspoloženje) duše. Zato kaže: svadjanje oko vanjskog "habitusa" znak je nedostatka nutarnjeg "habitusa".*

(21) *1 Kor 13,5.* -(22) *1 Kor 13,13.*

Dosljedno, ako netko svojim sinovima ili rodjacima koji su u samostanu daruje koji odjevni predmet ili bilo koju drugu potrebnu stvar, neka to ne primi potajno, nego nek to dadne predstojniku; on će to staviti medju zajedničke stvari i dati onomu tko treba. Ako bi tko darovanu stvar utajio, neka bude osudjen s kradje.(23)

Glava IX

Pranje odjeće, kupanje i druge potrebe braće

Perite svoju odjeću prema uvidjavnosti predstojnika; činite to vi sami ili dajte prati, da ne bi pretjerana briga za čistoću ruha okaljala nutrinu duše.

A ni tijelu ne uskraćujte kupelj ako to traži slabo zdravlje. Činite to bez mrmljanja po savjetu liječnika, tako da dotični, na predstojnikovu zapovijed, učini što je potrebno makar i ne bio voljan.

(23) *Usp. Dj 5,1-11. - Augustin je htio da i vjernici znaju kako se vladati u toj stvari pa im je u crkvi dao ove naputke: "Braćo moja, ako želite nešto dati članovima moje kleričke zajednice, nemojte to činiti protiv moga znanja i volje kao da potpomažete njihove slabe strane. Svima dajte što želite dati... Stavljeno u zajednički imetak, dijelit će se svakome kako treba... Nitko neka ne pokloni haljinu, ili lanenu košulju ili nešto drugo pojedincu, nego zajednici... Dodajem i ovo: ako je možda u našoj kući ili družbi tkogod bolestan, tako da mu je potreba nešto pojesti prije objeda (ručka), ne zabranjujem da im pobožni vjernici ili vjernice pošalju što im se čini prikladno, ali nitko neće objedovati ili večerati izvan samostana". (Sermo 356, n. 13; PL 39,1579-1580.)*

Ako pak želi, a možda mu nije korisno, ne treba popustiti njegovoj želji. Doista, katkada nam se čini da koristi ono što godi, makar u stvari škodi. Na kraju, neka važi opće pravilo: ako se radi o skrivenoj boli u tijelu, bez sumnjičenja vjerujte sluzi Božjemu kad kaže što ga boli; ali ako nije sigurno da će za ozdravljenje koristiti ono što godi - savjetujte se s liječnikom.

Nemojte ići u kupke (na kupališta) ili kamo god je potrebno manje od dvojice ili trojice.(24) Kad netko treba nekamo ići, neka ide s onima koje mu dodijeli predstojnik.

A njegu bolesnika, ili za one koji se oporavljaju ili inače boležljive, pa i bez ognjice, povjerite odredjenom bratu, da on od kuhara traži što im prema njegovu sudu bude potrebno.

Koji su zaduženi za kuhinju, ili za odjeću, ili za knjige, neka bez mrmljanja služe svojoj braći. Knjige tražite svaki dan u odredjene satove (25), a ako tko zatraži izvan odredjenog sata, neka mu se ne dade. Naprotiv, kad je nekom nužna odjeća ili obuća, neka zaduženi za to odmah dadnu što se od njih traži.

(24) *Vidi bilješku 11.*

(25) *U Samostanskom pravilniku (OM) predvidjeno je čitanje (studij) od podne do 3 sata poslije podne (vidi bilj. 9), a u 3 sata trebalo je knjige (codices) vratiti. Ta odredba o studiju zacijelo je bio razlog više zašto su prva dominikanska braća god. 1216. izabrala baš Pravilo sv. Augustina. Ipak bl. Humbert, izlažući taj stavak, primjećuje da su naša prva braća istakla studij mnogo više nego to čini Pravilo, jer su "neke posebne knjige dali pojedincima na uporabu i jer su povećali vrijeme za učenje" (HUMBERTUS DE ROMANIS, nav. dj., str. 476.).*

Glava X

Molite za oproštenje i opraštajte uvrede!

NIKAD SE NESVAĐAJTE
~~Ne svadjajte se nikako~~, ili barem nastalu svadju što prije okončajte,(26) da se srdžba ne izrodi u mržnju, a iz truna ne napravi brvno(27, i dušu učini ubojicom. Doista, tako čitate: "Tko mrzi brata svoga, ubojica je".(28) Tko god bi nekoga uvrijedio pogrdnom riječju, psovkom ili potvaranjem, nek nastoji da se što prije ispriča i popravi što je skrivio, a uvrijedjeni neka bez raspravljanja oprosti.(29) Ako su uvrijedili jedan drugoga, moraju jedan drugome oprostiti, radi vaših molitava,(30) koje zacijelo morate obavljati to svetije što su češće.

A bolji je onaj koji se, doduše, češće naljuti, ali odmah moli oproštenje od onoga koga je uvrijedio, nego onaj tko se rjedje naljuti, ali se teško odlučuje da pita oproštenje. Tko nikada neće da pita oproštenje, ili ne pita iskreno, bez koristi je u samostanu, pa makar i ne bio iz njega istjeran. Zato se čuvajte uvredljivih riječi. Ako vam pobjegnu, neka vam ne bude teško istim jezikom pružiti lijek kojim ste nanijeli ranu.

Kad vas potrebe stege prisili da rečete tvrde riječi kako biste podržali ispravno ponašanje, pa osjetite da ste pretjerali, ne traži se od vas da pitate oproštenje od onih koji su vam podložni. No, ipak treba molitioproštenje od Gospodara sviju, koji zna s koliko dobrohotnosti volite one koje ste možda pokarali više nego su zaslužili. Medju vama, doista, ne smije vladati ljubav tjelesna, nego duhovna.(31)

(26) *Ef 4, 1-2,26.31.*
(27) *Mt 7, 3-5*
(28) *1 Iv 3,15.*
(29) *Mt 6,14; 5,25; Kol 3,13.*
(30) *Mt 5,23-24.*
(31) *Usp. Rim 8,4-10.*

Glava XI

Poslušnost predstojniku

Predstojniku se pokoravajte kao ocu; a još više prezbiteru, koji vodi brigu o svima vama.(32) Da bi se, dakle, sve ovo obdržavalo i ne bi nemarom prešlo u zaborav nešto što se slabije obdržava, treba ulagati trud te stvar popravljati i poboljšavati. To naročito spada na službu predstojnika; no, ako što prelazi njegovu nadležnost ili snage, nek se obrati prezbiteru, koji je kod vas veća vlast.

Onaj koji vam je na čelu nek se ne smatra sretnim zbog vlasti kojom vlada, nego zbog ljubavi kojom služi. Nek bude nad vama zbog časnog položaja u zajednici, ali pred licem Božjim neka, zbog straha, misli da je pod vašim nogama. Neka svima bude primjer dobrih djela.(33) Nemirne neka kori, malodušne tješi, slabe podrži, prema svima neka bude strpljiv. Nek voli stegu i nek je nameće snagom autoriteta.(34) Ipak, neka više teži da ga volite nego da ga se bojite - mada je oboje potrebno -, uvijek svjestan da će za vas polagati Bogu račun. Stoga se vi dobrovoljnim posluhom smilujte ne samo sebi nego i njemu, jer se on, zbog odgovornijeg položaja u zajednici, nalazi u većoj opasnosti.

Glava XII

Obdržavanje Pravila u slobodi, često čitanje

Dao Gospodin da sve ovo obdržavate kao ljubitelji du-

(33) *Tit 2,7*
(34) *U tekstu je latinski izraz "metuendus" (onaj koga se treba strašiti), što se razložno može prevesti: "snagom autoriteta". Treba ipak spomenuti da četiri rukopisa imaju umjesto gerundiva "metuendus" particip prezenta "metuens" (onaj koji se boji, bojeći se), što bi se onda prevelo: "sa strahom".*

hovne ljepote, koji svojim životom zrače ugodan Kristov miris:(35) ne kao robovi pod zakonom nego kao slobodni sinovi pod milošću.(36)

A da se u ovoj knjižici možete ogledati kao u zrcalu i da se zbog zaboravi nešto ne zanemari, nek vam se jedanput sedmično pročita. Ako primijetite da činite što je napisano, zahvalite Gospodinu, darivatelju svih dobara. Ako pak tko zamijeti da je u nečemu pogriješio, nek se pokaje za prošlost a čuva u budućnosti, te nek moli Gospodina da mu dug otpusti i da ga ne uvede u napast.

S v r š e t a k P r a v i l a s v. A u g u s t i n a, b i s k u p a(37).

---

(35) *Usp. Ef 5,2; Rim 12,1; Fil 4,18. - Ovdje je pjesnički izraženo što je na kraju Samostanskog pravilnika (OM) rečeno ovim riječima: "Ako u ime Kristovo to budete vjerno i pobožno obdržavali, i vi ćete napredovati, i ja ću se nemalo radovati s vašega spasenja".*

(36) *Usp. Rim 8,15 i Gal 4,5-7. U Augustinovu tekstu se nalazi opreka: robovi (servi) - slobodni (liberi). No, treba imati na pameti da riječ "liberi" znači ne samo "slobodne" nego i "djecu, sinove" , jer su djeca slobodni dio družine u odnosu na roditelje (misli se na prilike u rimsko doba!). Zato je riječ "liberi" prevedena izrazom "slobodni sinovi"*

(37) *Osim ovog Pravila sv. Augustina za sluge Božje postoji u raznim izdanjima i Augustinovo Pravilo za redovnice (Regula ad sanctimoniales, PL 33, 960-965), koje je - bez neke jasne veze - pridruženo Augustinovu Pismu 211, što ga je on uputio redovnicima koje su se bunile protiv svoje poglavarice (PL 33,958-960). To Pravilo je gramatičkim rodom i manjim preinakama prilagodjeno ženama.*
- Neki učenjaci, počevši od Erazma Rotterdamskog (oko 1528), smatraju da je baš to Pravilo pravo djelo

sv. Autustina, a ono Pravilo za sluge Božje da je navodno nastalo tek kasnije, možda u VI st. (Usp. M. H. VICAIRE, Histoire de Saint Dominique, I, Paris 1957, str. 93-94 i bilj. 43-45.).
Medjutim, MANDONNET-VICAIRE (nav. dj., str. 142-148 i dr.) pokazali su da stvar stoji obratno. S njima se slažu Španjolac A. C. Vega OESA (1933) i u novije vrijeme Nijemac W. Hümpfner OESA (1948, 1954, 1957). Ovaj posljednji (u Lexicon für Theologie und Kirche, Herder, I, 1957, st. 1105) izričito kaže da suprotno mišljenje nema solidnih dokaza. On čak prilagodbu Augustinova Pravila redovnicima pripisuje sv. Fruktuozu iz Brage (+665), dok Mandonnet-Vicaire smatraju da je tu prilagodbu učinio sam sv. Augustin pod kraj svoga života (oko g. 423). Ipak, to nije toliko važno jer se tekst Pravila za redovnice samo neznatno razlikuje od teksta za redovnike.